

Nr 181.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående försäljning av områden från kungsladugården Skälby med Värnsås i Kalmar län; given Stockholms slott den 20 juni 1914.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

dels att ett i statsrådsprotokollet angivet, till kungsladugården Skälby om 5 mantal i Kalmar socken med utjorden Värnsås i Kläckerberga socken av Kalmar län hörande område om 7 hektar 42.6 ar av torpen Nymåla och Brotorp må till Kalmar nya järnvägsaktiebolag försälas mot en köpeskilling, som skall bestämmas enligt förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov men ej får understiga ett belopp av 3,000 kronor för hektar, och under villkor i övrigt:

att köpeskillingen skall erläggas vid tillträdet och av bolaget inbetalas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet; samt

att bolaget skall ensamt vidkännas de med områdets avskiljande samt med köpet och lagfart därå förenade kostnader;

dels ock att till samma egendom hörande torplägenheten Perstorp med i statsrådsprotokollet angivet område samt de i samma protokoll omförmälda, med nr 1—24 betecknade tomter å torpen Nymåla och Brotorp med tillägg av gatumark, på sätt uppskattningsmännen föreslagit, må från ifrågavarande egendom var för sig upplåtas enligt kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande av de i

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 126 häft. (Nr 181.) 1

kungl. brevet till domänstyrelsen samma dag meddelade närmare bestämmelser i fråga om tillämpningen av berörda grunder samt med skyldighet för innehavare av tomt, som erhållit del av gata, att upplåta densamma till allmänt begagnande såsom sådan.

De till ärendet hörande handlingar och kartor skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 juni 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **HAMMARSKJÖLD**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **WALLENBERG**,
Statsråden: **HASSELROT**,
VON SYDOW,
friherre **BECK-FRIIS**,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde.

Vid en under år 1912 av domänintendenten i Kalmar län med biträde av vederbörande uppskattningsmän hållen uppskattningsförrättning för förnyad utarrendering från den 14 mars 1915 av kungsladugården Skälby om 5 mantal i Kalmar socken med utjorden Värnsnäs i Kläckeberga socken av nämnda län, vilken egendom nu lämnar 11,000 kronor i årligt arrende, hava uppskattningsmännen föreslagit försäljning av vissa områden från egendomen.

I skrivelse den 8 maj 1914 har domänstyrelsen underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat dels instrumentet över berörda förrättning jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren J. Gezelius år 1911 över egendomen upprättad karta jämte beskrivningar, dels en till Kungl. Maj:t

ställd ansökning från drätselkammaren i Kalmar att få för nämnda stad förvärva ett område av egendomen jämte ett i ansökningen åberopat, av förste lantmätaren O. Bergström år 1912 upprättat utdrag av förberörda karta, dels ock särskilda till Kungl. Maj:ts ingivna till styrelsen överlämnade ansökningar från torpare under egendomen i fråga om medgivande för dem att utlösa sina torp samt från Kalmar nya järnvägsaktiebolag att få förvärva visst område av egendomen.

Av handlingarna inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 3 kilometer från Kalmar, innehåller en sammanlagd areal av 690 hektar 5.8 ar. Häri ingå ägorna till den 6 kilometer från huvudgården belägna utjorden Värnsås ävensom de områden om tillhopa 20 hektar 62.8 ar, som nämnda stad jämlikt nådigt brev den 12 juni 1908 berättigats exproprieras men kommer att tillträda först vid arrendetidens utgång.

På grund av kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärva egnahemslägenheter från vissa kronoegendommar och till följd av inkomna ansökningar från torpare hava uppskattningsmännen åsatt nedanämnda nio med kronans hus bebyggda torp, vilka å förstnämnda karta utmärkts med röda gränslinjer, följande salu- och arrendevärden.

Nr å 1911 års karta	N a m n	Ägofigurer å 1911 års karta	Areal enligt ägobeskriv- ningen av den 27 november 1912		Salu- värde kronor	Därav för skog kronor	Arren- värde kronor	Innehavare
			hektar	ar				
I	Perstorp	av 1, 14, av 50, 51— 59, av 61	10	32.2	5,674.35	417.—	250.—	J. A. Petersson- Svensk
II	Nymåla	158—160, av 161, 162 —164, av 165, 167 —169, 478	4	19.9	8,300.—	—	200.—	obesatt
III	Brotorp	av 161, av 165, 166, 170—178, 479	6	23.2	11,886.30	41.85	300.—	obesatt
IV	Olstorp	240—253 a	4	74.1	11,584.50	67.—	250.—	P. G. o. F. O. Jo- hansson
V	Oxhagstor- pet	273—280	4	35.9	10,967.50	70.—	200.—	C. W. Petersson o. Janne Karlsson
VI	Brändtorp	358—375, av 377, 482, av 483	5	0.2	11,080.—	212.—	225.—	J. F. Ljung
VIa	Moen	342—347, 349—355	4	23.8	10,909.—	146.50	200.—	K. Gust. Johansson
VII	Funkabotor- pet	318, av 319, 320— 328, av 399, 485	4	81.6	8,236.85	356.50	180.—	O. W. Ottosson
VIII	Svensk- nabben	av 399, 400—424, av 425, 490	7	90.6	8,216.90	1,003.—	175.—	W. E. Pettersson

Beträffande de jämförelsevis höga jordvärden, som beräknats för de åtta sistnämnda torpen, nämligen för torpen II—VII 2,000 å 2,500 kronor per hektar åker och 500 kronor per hektar äng och avrösningsjord samt för torpet VIII 1,500 kronor per hektar åker och 400 kronor per hektar äng och avrösningsjord, hava uppskattningsmännen anmärkt, att dessa värden vore beroende på uppskattningsmännens övertygelse, att torpen, så snart dessa övergått i enskild ägo, komme att styckas i tomter och försäljas, vartill belägenheten i Kalmar stads omedelbara närhet gäve osökt anledning. I fråga om försäljningen av nu nämnda områden har av uppskattningsmännen vidare anförts, bland annat,

att innehavarna av torpet Olstorp enligt på stället inhämtade upplysningar ej innehade erforderliga kvalifikationer enligt punkt 9 mom. 2 av förberörda kungörelse;

att, därest staden Kalmar skulle vilja utvidga sin kyrkogård, sådant endast kunde ske norrut, varvid just den mark, som tillhörde torpet Olstorp, vore erforderlig, och att staden kunde komma att utättas för svårigheter och olägenheter vid utvidgningen, därest det härför nödiga området då innehades av enskilda ägare;

att ene innehavaren av torpet Oxhagstorp, Janne Karlsson, vid upprepade tillfällen varit tilltalad och fälld för fylleri;

att torpet Moen, som vore beläget mitt för uppkörsvägen till gården, fortfarande vore behöfligt som dagsverkstorp, vartill komme, att det ej vore önskvärt att få en mängd lägenheter inpå gården, vilket ej kunde undvikas, om torpet såldes, samt

att Funkabotorpet och Svensknabben, belägna intill samt väster och öster om den del av skogstrakten Tallhagen, som enligt uppskattningsmännens mening borde bibehållas i kronans ägo, ej borde försäljas, emedan innehavarna av nämnda torp såsom ägare av desamma givetvis komme att utstycka dem till tomter för försäljning, varigenom en massa folk bleve bofasta runt skogsmarken till påtaglig skada för den växande skogen och obehag av mångahanda slag för egendomen i övrigt, vilket yttrande gällde jämväl Olstorp, Oxhagstorp och Moen.

Tillika hava uppskattningsmännen tillstyrkt, att torparen W. E. Petersson, som i 13 år innehaft torpet Svensknabben, måtte i utbyte mot detsamma erhålla hembuds rätt å torpet Brotorp till ett pris, nedsatt till det för Svensknabben föreslagna.

Uppskattningsmännen hava sålunda ansett olämpligt, att torpen Olstorp, Oxhagstorp, Moen, Funkabotorpet och Svensknabben försåldes, varemot uppskattningsmännen ansett försäljning av torpen Perstorp, Ny-måla, Brotorp och Brändtorp synnerligen lämplig.

Till följd av inkomna ansökningar från villaägare å egendomen hava uppskattningsmännen tillika föreslagit, att nedannämnda områden måtte försäljas till nuvarande innehavare under villkor att köpeskillingen för varje område erlades kontant vid tillträdet, nämligen:

Num- mer å kartan	Ägofigurer	Areal		Salu- värde kronor	Därav för skog kronor	Arren- de- värde kronor	I n n e h a v a r e
		hektar	ar				
IX	av 429, 430, 431	2	6.—	1,650.—	—	80.—	Konsul J. Jeansson
X	av 429	—	55.—	507.—	122.—	20.—	Doktor Hj. Ringberg
XI	av 427	—	18.5	141.—	30.—	5.—	Kontorist K. Bergvall
XII	434, av 435	1	60.5	1,547.—	263.—	60.—	Arrendator Axel le Grand
XIII	444—446	2	5.—	1,708.—	68.—	80.—	Grosshandlare R. Jeansson
XIV	av 448, 449, av 450	1	65.7	1,432.—	107.—	65.—	Stationsinspektör K. Ek
XV	376, av 377	—	40.2	314.—	33.—	15.—	Handlande Olov Abramsson
XVI	357	—	28.—	273.—	77.—	10.—	Fabrikör Ax. Åhman
XVII	348	—	43.5	382.50	78.—	15.—	Landssekreterare K. Mossberg

Slutligen hava uppskattningsmännen avgivit yttrande i anledning av drätselkammarens i Kalmar förberörda ansökning. Det i denna ansökning avsedda område utgöres av den del av den så kallade Tallhagen, som gränsar i söder till stadens mark, i norr och väster till väg och i öster till Kalmarsund samt innehåller omkring 85 hektar, å den i ansökningen åberopade kartan utmärkt med gredelina gränslinjer och be-tecknat med nr XVIII samt innefattande jämväl lägenheterna XII—XVI och Brändtorp ävensom delar av Svensknabben och Moen. Såsom skäl för ansökningen har å stadens sida anförts, bland annat, att staden ägde ingen eller åtminstone föga mark, där under den vackra årstiden stadens befolkning, i synnerhet den del av stadens invånare, som ej hade tillfälle att å annan ort skaffa sig sommarnöje, kunde få njuta friluftsliv. Under en lång följd av år hade stadens invånare i stor utsträckning under sommarmånaderna ställt sina utflykter till ovannämnda Tallhagen under Skälby, där folkfester och dylikt nästan varje söndag ägde rum. Nuvarande arrendatorn av Skälby hade alltid beredvilligt givit sitt tillstånd för befolkningen att i Tallhagen få njuta friluftsliv, men under en kommande arrendeperiod kunde man ej vara förvissad om, att detta skulle få äga rum.

Uppskattningsmännen hava hemställt, att av ifrågavarande område

allenast den del, som är belägen söder om det å kartan uppdragna röda gränsstrecket a—b, jämte egendomens andel i Svinö med holmar måtte försäljas till staden till en blivande folkpark. Detta område omfattar å kartan ägofigurerna nr 356, 378—392, 436—443, 447, 451, 453—462, 491—494 samt delar av nr 377, 435, 448, 450 och 483 med en areal av 61 hektar 55.2 ar, huvudsakligen avrösningsjord. Området har saluvärderats till 52,921 kronor, därav 18,903 kronor för växande skog, och åsatts ett arrendevärde av 550 kronor. Därest emellertid stadens ansökning om förvärvande av det större området vunne bifall, borde saluvärdet höjas till 84,226 kronor 50 öre, därav 23,418 kronor för växande skog, och har detta område åsatts ett arrendevärde av 900 kronor.

En av uppskattningsmännen, ledamoten av riksdagens första kammare Klas Malmborg har avgivit reservation mot uppskattningsmännens förslag och därvid anført, bland annat,

att den del av Tallhagen, som staten komme att avyttra till staden, borde äga strandrätt och ej avstängas från sjön, ty annars skulle detta till folkpark avsedda område ej fullt motsvara sitt ändamål;

att den vackraste och lättast tillgängliga delen av stranden för närvarande disponerades av villaägarna;

att enligt Malmborgs uppfattning, om staden förvägrades strandrätten, något anbud från staden ej vore att förvänta;

att det ur alla synpunkter vore lämpligast, att hela det område, vartill staden anmält sig som köpare, försåldes till staden med samtliga därå befintliga villatomter; samt

att någon fara för att villaägarna därigenom skulle riskera att bliva mindre humant behandlade ej torde förefinnas, då villaägarna vore boende i Kalmar och således komme att förhandla med myndigheterna i det samhälle, de själva tillhörde.

I särskild skrift hava domänintendenten och den andre biträdande uppskattningsmannen C. U. E. Koch mot ifrågavarande reservation anført bland annat,

att staden erhöle tillräckligt med strand, om uppskattningsmännens förslag bifölles, i all synnerhet som staden ägde vacker sådan å Svinö, belägen mitt för och i omedelbar närhet av udden Jutenabben, vilken senare skulle enligt deras förslag överlätas till staden och som vore synnerligen lämplig för anordnande av så kallade folkbad;

att nästan parallellt med och på ringa avstånd från stranden löpte en bred och synnerligen god körväg, som sträckte sig från stadens nuvarande gräns norrut genom Tallhagen, och att samtliga strandområden

vore lätt tillgängliga från denna väg, varför en så kallad strandväg vore helt och hållet överflödig; samt

att de strandområden, som nu innehades av förbemälda Ek och R. Jeansson, i ursprungligt skick icke varit vackrare eller lättare tillgängliga än den övriga stranden, utan hade uteslutande genom innehavarnas med stora kostnader utförda odlings- och muddringsarbeten omdanats till vad de nu vore, vilket förhållande väl ej vore någon rimlig anledning till att staden skulle draga fördel därav.

I ingiven skrift har egendomens arrendator framhållit, att det skulle vara för egendomen särdeles ofördelaktigt att avskilja från densamma hela området öster om vägen till Lindelund. Egendomen skulle då bli avstängd från stranden utom på ett ställe, där denna vore så långgrund, att man ej kunde lägga till med båt. Ävenså skulle ett värdefullt fiske förloras. I varje fall borde det av honom inhägnade området vid Skälbyviken, tomten XII, bibehållas, och ville han, om så skedde, frånträda sin begäran att inköpa samma område.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har förklarat sig icke hava något att erinra mot uppskattningsmännens förslag, i vad det avsåge bibehållande under huvudgården av torpen Olstorp, Oxhagstorp, Moen, Funkabotorpet och Svensknabben samt försäljning av torpet Perstorp. Då emellertid värdet av övriga till försäljning föreslagna torp, nämligen Nymåla, Brotorp och Brändtorp, på grund av närbelägenheten till staden ställde sig så högt, att torpen ej med fördel kunde brukas såsom jordbrukslägenheter utan fastmer grundad anledning funnes att antaga, att desamma skulle av blivande ägare förr eller senare styckas och försäljas till bostadstomter, har Kungl. Maj:ts befallningshavande för sin del avstyrkt försäljning av dessa torp i den ordning, uppskattningsmännen föreslagit. Vad anginge Brändtorp borde detta enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes mening bibehållas som dagsverkstorp, därest ej desamma komme att medfölja vid eventuell försäljning till staden av Tallhagsområdet. Då såväl torpet Brotorp som torpet Nymåla på grund av belägenheten ej lämpligen kunde brukas under huvudgården, har Kungl. Maj:ts befallningshavande föreslagit, att dessa två torp måtte försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande. Kungl. Maj:ts befallningshavande har vidare tillstyrkt, att lägenheterna nr IX—XI och XIII—XVII måtte försäljas till respektive innehavare, men ansett saluvärderna för låga i jämförelse med de pris, som dylik tomtmark i stadens närhet eljest plägade betinga, och har Kungl. Maj:ts befallningshavande i anledning härav hemställt, att priset på lägenheterna IX, XIII och XIV—

XVII måtte sättas 50 procent samt för lägenheterna X och XI 25 procent högre än vad uppskattningsmännen föreslagit.

Kalmar stads ansökning har Kungl. Maj:ts befallningshavande, som ansett det vara av stor betydelse för staden att förvärva en del av Tallhagen till folkpark, tillstyrkt allenast i den mån uppskattningsmännen föreslagit.

Slutligen har Kungl. Maj:ts befallningshavande avstyrkt försäljning av tomten nr XII, enär egendomens återstående strand därigenom ännu mer skulle minskas.

Överjägmästaren i södra distriktet har i avgivet yttrande förklarat sig anse det mindre lämpligt, att det av Kalmar stad även begärda området om 7 hektar 8 ar norr om den å kartan med a—b betecknade linjen försålde till staden. Vidare har överjägmästaren uttalat betänkligheter mot att till stadens gottfinnande utlämna åtskilliga tomtägare, såsom staden föreslagit. Slutligen har överjägmästaren framhållit, att på de till försäljning föreslagna torpen med all sannolikhet komme att uppstå med den vackra traktens utseende, dess lantlighet och lugn föga överensstämmande små kåkstäder, då blivande köpare säkerligen icke kunde motstå frestelsen att göra avsevärd ekonomisk vinst genom torpens styckning och försäljning, och näppeligen någon myndighet torde kunna utöva något som helst inflytande i avseende på sättet för styckningen än mindre för bebyggandet.

Sedermera har drätselkammaren i Kalmar i skrivelse till domänstyrelsen ytterligare framhållit stadens önskan att förvärva hela det i ansökningen avsedda området av Tallhagen.

I ovanberörda till Kungl. Maj:t ingivna och till domänstyrelsen överlämnade ansökningar från torpare under egendomen hava

dels förenämnda innehavare av torpen Svensknabben, Brändtorp, Oxhagstorpet och Funkabotorpet samt H. Karlsson å torpet Moen, med anledning därav, att deras ingivna ansökningar att få inköpa sina respektive torplägenheter blivit avstyrkta, och med bestridande av att de vid eventuellt köp skulle hava haft någon tanke att avsöndra tomtdelar från torpen, samfällt anhållit om ny utredning i frågan,

dels torparen å Svensknabben, Pettersson, särskilt förnyat sin ansökning om förvärvande av detta torp med framhållande av torpets läge i utkanten av egendomen och det myckna arbete han med tillhjälp av familjemedlemmarna nedlagt å torpet,

dels och torparen å Brändtorp, Ljung, särskilt — med erinran att uppskattningsmännen tillstyrkt torpets försäljning till honom — anhållit, att vid bedömande av hans ansökning hänsyn måtte tagas därtill, att

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 126 häft. (Nr 181.) 2

torpet varit i samma släkt under 66 års tid, därunder det blivit med arbete och möda till stort omfång uppodlat och försatt i det prydliga skick, det nu hade till såväl jord som hus, samt att han, fattig som han vore, omöjligen kunde betala det höga pris, som åsatts torpet.

Ovan omnämnda ansökning av Kalmar nya järnvägsaktiebolag avser, att bolaget skulle för utvidgning av Kalmar järnvägsstation till mötande av en väntad, alltjämt stegrad trafikökning förvärva det område, som å en ansökningen bifogad, av distriktslantmätaren J. Gezelius år 1913 upprättad karta inneslutes av Kalmar—Emmaboda och Kalmar—Torsås järnvägar från viadukten till verkstadstomten och betecknats med figurerna 4—9, omfattande en areal av 7 hektar 42.6 ar. I betraktande därav, att området ej vore avsett till byggnadstomter och ej i sin helhet omedelbart kunde tagas i bruk, utan vore ämnat att successive användas till en gods- och rangeringsbangård och sålunda komme att tjäna ett allmännyttigt ändamål, har bolaget anhållit, att området måtte upplåtas utan ersättning, på sätt numera ägde rum i fråga om mark, som från kronodomäner erfordrades för järnvägsanläggning, eller, därest detta icke kunde bifallas, mot ett pris av 1,200 kronor per hektar eller samma pris, som åsatts en till Kalmar verkstadsaktiebolag jämlikt nådigt brev den 23 maj 1902 försåld tomt om 5 hektar 12.9492 ar.

I anledning härav hava yttranden avgivits av vederbörande domänintendent och kronofogde samt Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet.

Domänintendenten har i sitt yttrande anfört, att uppskattningsmännen vid uppskattningen av egendomen, såsom ovan nämnts, föreslagit, att jämte andra torp torpen Nymåla och Brotorp skulle försälas, och att vid förrättningen dessa försäljningslotter tilldelats förutom den mark, som vore belägen mellan Kalmar—Emmaboda järnväg och södra landsvägen, även det område, som järnvägsbolaget nu önskade förvärva. Vid förrättningen hade tillika föreslagits, att torparen W. E. Pettersson, som under 13 års tid innehaft torpet Svensknabben, skulle i utbyte mot detta torp, vilket vore omgivet av Tallhagsskogen och därför av uppskattningsmännen ej ansågs böra försälas, få med förmånsrätt förvärva torpet Brotorp till eget hem. Skulle emellertid järnvägsbolagets ansökning vinna bifall, har domänintendenten hemställt, att det av bolaget begärda området på grund av det allmännyttiga ändamål, för vilket detsamma vore behöfligt, ej måtte sättas högre än 2,000 kronor per hektar samt att de övriga delarna av Nymåla och Brotorp eller det mellan Kalmar—Emmaboda järnväg och södra landsvägen belägna området måtte få av bemälda Pettersson inköpas efter ett markvärde av 1,800 kronor per

hektar, då köpeskillingen komme att motsvara det pris, som åsatts torpet Svensknabben. Enligt av förste lantmätaren i länet verkställd uträkning innehölle sistnämnda område en areal av 3 hektar 50.3 ar, därav 3 hektar 45.5 ar åker och tomt samt 4.8 ar sidvallsäng, och det av järnvägsbolaget begärda området en areal av 7 hektar 42.6 ar. Det förra området har åsatts ett värde av 6,305 kronor och det senare ett värde av 14,852 kronor. Sammanlagda värdet av båda ifrågavarande områden bleve sålunda 21,157 kronor eller omkring 1,000 kronor högre, än som vid uppskattningsförrättningen beräknats för torpen Nymåla och Brotorp.

Kronofogden har tillstyrkt bolagets ansökning samt tillika, i betraktande av att det av bolaget begärda området vore ämnat att tjäna ett allmännyttigt företag, hemställt, att marken ifråga måtte kostnadsfritt upplåtas åt sökanden. Domänintendentens förslag att till torparen Pettersson upplåta de delar av torpen Nymåla och Brotorp, som ej skulle överlåtas på järnvägsbolaget, till ett pris av 1,800 kronor per hektar, har kronofogden däremot icke kunna biträda. Dessa områden vore nämligen mycket lämpliga till byggnadstomter och skulle enligt kronofogdens mening icke kunna förränta sig såsom uteslutande använda för jordbruk. För att kunna erlagga ett så högt pris som det föreslagna måste en blivande köpare helt visst stycka områdena till tomter. Det syntes emellertid kronofogden olämpligt att rent av tvinga en torpare in på tomtjobberiets område. Kronofogden har därför ansett lämpligast, att dessa sistomförmälda områden utlades i tomter, som sedan borde försäljas.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har erinrat därom, att Kungl. Maj:ts befallningshavande i sitt ovannämnda utlåtande hemställt, att torpen Nymåla och Brotorp måtte försäljas å offentlig auktion och ej såsom egna hem. De delar av dessa torp, som Kalmar nya järnvägsaktiebolag begärt att få till sig upplåtna, syntes på grund av läget mellan de två järnvägslinjerna vara mindre begärliga såsom byggnadsplatser och alltså ej äga så högt tomtvärde som de utmed landsvägen belägna delarna av torpen. Däremot syntes de av bolaget begärda områdena synnerligen väl lämpa sig för det av bolaget uppgivna ändamål. Då vidare behov inom kort antagligen skulle uppstå för stadens järnvägar att äga tillgång till ett rymligt område för tillgodoseende av de i ansökningen omförmälda trafikbehov, har Kungl. Maj:ts befallningshavande tillstyrkt, att de begärda områdena måtte upplåtas till sökande bolaget. Med hänsyn till det relativt höga markvärdet syntes dock områdena ej kunna av kronan avstås utan ersättning. Kungl. Maj:ts befallningshavande har i detta avseende biträtt domänintendentens förslag. — I anslutning till vad

Kungl. Maj:ts befallningshavande i sitt förut avgivna yttrande över uppskattningsmännens ursprungliga förslag anfört har Kungl. Maj:ts befallningshavande hemställt, att domänintendentens förslag om det återstående området av Nymåla och Brotorp försäljning till Pettersson icke måtte vinna beaktande. Det syntes däremot kunna ifrågasättas, huruvida icke sistnämnda synnerligen välbelägna område kunde med fördel, på sätt kronofogden föreslagit, av kronan styckas i byggnadstomter och försäljas.

Med föranledande av vad Kungl. Maj:ts befallningshavande sålunda uttalat anmodade domänstyrelsen Kungl. Maj:ts befallningshavande att föranstalta om uppgörande av förslag till styckning i byggnadstomter av de arealer av torpen Nymåla och Brotorp, som skulle återstå efter eventuellt upplåtande till järnvägsbolaget av den begärda marken. Kungl. Maj:ts befallningshavande har därefter överlämnat av vederbörande uppskattningsmän uppgjort förslag i detta syfte med därtill hörande handlingar, däribland karta över den föreslagna tomtindelningen med av distriktslantmätaren J. Gezelius upprättad beskrivning därtill.

Enligt detta förslag skulle det söder om Kalmar—Emmaboda järnväg belägna området av torpen Nymåla och Brotorp uppdelas i nedan upptagna 24 tomter, vilka å sistberörda karta utmärkts med heldragna röda gränslinjer, nämligen:

Nr å kartan	Areal ar	Saluvärde kronor	Arrendevärde kronor	Nr å kartan	Areal ar	Saluvärde kronor	Arrendevärde kronor
1	33.4	1,336	16	13	12	660	5
2	12.5	500	6	14	12.4	774	5
3	11	495	5	15	8.1	486	4
4	11	1,550	5	16	9.4	611	4
5	7.9	395	4	17	9.4	611	4
6	6.2	310	3	18	9.1	546	4
7	9.7	533	5	19	9.5	617	4
8	8.5	510	4	20	9.8	647	4
9	10	550	5	21	9.1	546	4
10	11	660	5	22	9.4	611	4
11	10.6	594	5	23	9.6	624	4
12	11.1	666	5	24	58.1	4,814	35

I värdet å tomten nr 4 ingår ett boningshus samt i värdet å tomten nr 24 boningshus och ladugård.

Såsom gator hava upptagits en sammanlagd areal av 41.3 ar. Marken till dessa gator hava uppskattningsmännen föreslagit måtte få ingå i försäljningen på det sätt, att gatorna tilldelades de tomter, utmed vilka de vore belägna, och, där de vore belägna mellan två tomter, med halva bredden till vardera tomten, med skyldighet för innehavare av tomt, som sålunda bekommit del av gata, att upplåta densamma såsom väg för allmänt begagnande.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har tillkännagivit sig icke hava något att erinra mot nu ifrågavarande styckningsförslag eller mot de föreslagna salu- och arrendevärdena å de föreslagna tomterna.

Domänstyrelsen har för egen del anfört följande.

Styrelsen ville till en början erinra, att till staden Kalmar försålts från kronoegendomen Skälby dels jämlikt nådigt brev den 9 maj 1902 för stadens vattenlednings behov 2 hektar 93.4 ar för en köpeskillning av 2,640 kronor 60 öre, dels jämlikt nådigt brev den 8 juni 1906 7 hektar 83 ar, för vilket område köpeskillingen, som ej skulle få understiga 3,000 kronor per hektar, uppgått till 30,171 kronor eller nära 4,000 kronor per hektar, dels ock ovanberörda tre områden om tillhoppa 20 hektar 62.8 ar, för vilka köpeskillingen bestämts till 81,975 kronor eller likaledes nära 4,000 kronor per hektar. De två förstnämnda områdena hade redan tillträtts efter överenskommelse med arrendatorn.

Vad nu beträffade Kalmar stads ansökan att med äganderätt förvärva viss del av egendomen, hölle styrelsen före, att kronan ej borde nu fränhända sig ifrågavarande del. Det intresse att bilda en folkpark, som förestavat ansökningen, syntes styrelsen för övrigt kunna lika väl tillgodoses genom upplåtelse under arrende, för vilken anordning något hinder ej mötte, sedan egendomens nuvarande arrendator, som komme att medgivas optionsrätt vid egendomens förnyade utarrendering, enligt vad en bifogad skrivelse utvisade förklarar sig icke göra anspråk på sådan rätt för nu nämnda fall.

Däremot hade domänstyrelsen ej något att erinra mot att Kalmar nya järnvägsaktiebolag finge åt sig upplåtet det i dess ansökning avsedda området, utgörande delar av torpen Nymåla och Brotorp, mot ersättning, som enligt styrelsens förmenande ej borde understiga 4,000 kronor per hektar. Till stöd för detta pris ville styrelsen åberopa prisen vid de senaste försäljningarna från egendomen. Återstoden av sistberörda bägge torp ansåge styrelsen böra upplåtas i tomter på sätt före-

slagits, därvid styrelsen dock ej kunde underlåta framhålla, att en del av tomterna syntes väl smått tilltagna. I fråga om de övriga torpen kunde styrelsen i likhet med Kungl. Maj:ts befallningshavande förorda försäljning allenast av Perstorp, varvid styrelsen ville särskilt betona det av nämnda myndighet mot försäljning av Brändtorp anförda skäl, vilket styrelsen ansåge gälla även beträffande samtliga ifrågavarande torpen. För den nya arrendeperioden kunde emellertid, sedan arrendatorn förklarar sig avstå från den honom tillkommande optionsrätten i fråga om såväl Brändtorp som Funkabotorpet, Svensknabben och Moen, dessa upplåtas under arrende omedelbart till innehavarna, varom ock dessa alternativt gjort framställning. Samma upplåtelsesätt kunde på grund av arrendatorns tillmötesgående tillämpas beträffande samtliga nu upplåtna villatomter, vilkas föryttrande styrelsen ej heller kunde tillstyrka.

*Departements-
chefen.*

I likhet med myndigheterna kan jag icke tillstyrka försäljning av torpen Olstorp, Oxhagstorpet, Brändtorp, Moen, Funkabotorpet och Svensknabben. Emellertid synes det mig önskligt, att torpen Olstorp och Brändtorp samt möjligen ytterligare något jordområde icke ånyo utarrenderas på lika lång tid som egendomen i övrigt, utan särskilt för sig utarrenderas på kortare tid för att bereda tillfälle att vid behov lättare tillmötesgå en eventuell framställning om utvidgning av Kalmar stads kyrkogård ävensom att fortsätta med lägenhetsupplåtelser.

Däremot synes mig försäljning böra ske såväl av torpet Perstorp, om vars försäljning ingen meningsskiljaktighet förekommit, som av den mark, som tillhör torpen Nymåla och Brotorp. I fråga om de bägge sistnämnda torpen tillstyrker jag förslaget, att den mellan järnvägslinjerna liggande delen av torpens jord säljes till Kalmar nya järnvägsaktiebolag. Med hänsyn till att denna mark är sämre belägen än den redan till staden försålda, vilken betingat nära 4,000 kronor för hektar, torde det minsta pris, för vilket denna mark bör upplåtas, böra sättas något lägre eller till 3,000 kronor för hektar. Det definitiva priset bör bestämmas enligt expropriationsförordningens regler.

Att, såsom domänintendenten ifrågasatt, låta nuvarande innehavaren av torpet Svensknabben inlösa den återstående marken av Nymåla och Brotorp för 6,305 kronor, motsvarande 1,800 kronor för hektar, kan jag icke tillråda. Redan detta pris torde nämligen vara väsentligt högre än jorden kan förränta såsom jordbruk och måste därför medföra dess styckning till byggnadstomter, varigenom avsikten att därå bereda köparen ett eget hem såsom jordbrukslägenhet går om intet. Det torde

ej heller finnas något rimligt skäl att låta bemälde torpare draga vinsten av en sådan styckningsåtgärd å den såsom tomtmark mycket värdefulla marken. Ett pris av 1,800 kronor för hektar synes mig nämligen i själva verket vara alltför lågt. Jag vill erinra, att det framhållits av domänintendenten, att nu ifrågavarande område vore för bebyggande bättre beläget än det bredvidliggande, som föreslagits att upplåtas till järnvägsbolaget, och för vilket jag ansett ett minsta pris av 3,000 kronor per hektar böra begäras. Däremot biträder jag förslaget om områdets styckning och försäljning i 24 tomter och har icke någon erinran mot de åsatta saluvärdena, vilka tillhoppa uppgå till icke mindre än 19,646 kronor, därav 3,200 kronor för byggnader.

Kalmar stads ansökan att förvärva ett område av Tallhagen m. m. till folkpark för stadens invånare finner jag visserligen vara synnerligen beaktansvärd. Dock anser jag i likhet med domänstyrelsen det vara önskvärt, att staten icke nu avhänder sig detta område, och syftet med stadens ansökan torde tills vidare lika väl kunna vinnas genom ett arrende, på sätt domänstyrelsen ställt i utsikt. Av enahanda skäl anser jag mig icke heller kunna tillstyrka, att de å Tallhagen belägna villatomt-lägenheterna IX—XVII nu försäljas.

I enlighet med vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva,

dels att ovanberörda område om 7 hektar 42.6 ar av torpen Nymåla och Brotorp må till Kalmar nya järnvägsaktiebolag försäljas mot en köpeskilling, som skall bestämmas enligt förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets avstående för allmänt behov men ej får understiga ett belopp av 3,000 kronor för hektar, och under villkor i övrigt:

att köpeskillingen skall erläggas vid tillträdet och av bolaget inbetalas till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet; samt

att bolaget skall ensamt vidkännas de med områdets avskiljande samt med köpet och lagfart därå förenade kostnader;

dels ock att torplägenheten Perstorp med ovan angivet område samt ovannämnda med nr 1—24 betecknade tomter å torpen Nymåla och Brotorp med tillägg av gatumark, på sätt uppskattningsmännen föreslagit, må från ifrågavarande egendom var för sig upplåtas enligt kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande av de i nådiga brevet till domänstyrelsen samma dag meddelade närmare bestämmelser i fråga om tillämpningen av berörda grunder samt med

skyldighet för innehavare av tomt, som erhållit del av gata, att upplåta densamma till allmänt begagnande såsom sådan.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga ... till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Curt Rohlieb.